HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

2 iulie 2009 *

În cauza C-111/08,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Högsta domstolen (Suedia), prin decizia din 4 martie 2008, primită de Curte la 12 martie 2008, în procedura

SCT Industri AB i likvidation

împotriva

Alpenblume AB,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul P. Jann (raportor), președinte de cameră, domnii A. Tizzano, A. Borg Barthet, E. Levits și J.-J. Kasel, judecători,

* Limba de procedură: suedeza.

avocat general: doamna E. Sharpston,
grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 4 februarie 2009,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru SCT Industri AB i likvidation, de F. Lüning, jur. kand.;

— pentru Alpenblume AB, de L.-O. Svensson, advokat;

— pentru guvernul german, de domnul M. Lumma și de doamna J. Kemper, în calitate de agenți;

— pentru guvernul spaniol, de domnul J. López-Medel Bascones, în calitate de agent;

— pentru guvernul portughez, de domnii L. Inez Fernandes și D. Pires, în calitate de agenți;

— pentru guvernul Regatului Unit, de domnul L. Seeboruth, în calitate de agent, asistat de domnul A. Henshaw, barrister;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de doamnele A.-M. Rouchaud-Joët și P. Dejmek, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 1 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între SCT Industri AB (denumită în continuare „SCT Industri"), pe de o parte, și Alpenblume AB (denumită în continuare „Alpenblume"), pe de altă parte, două societăți suedeze, având ca obiect o acțiune în revendicare a unor părți sociale deținute în cadrul unei societăți de drept austriac de către SCT Industri și care au fost vândute către Alpenblume, această acțiune urmând unei hotărâri pronunțate de o instanță austriacă prin care se constata nulitatea dobândirii respectivelor părți sociale de către Alpenblume.

Cadrul juridic

3 Al doilea considerent al Regulamentului nr. 44/2001 prevede:

„Anumite disparități între normele interne care reglementează competența judiciară și recunoașterea hotărârilor împiedică buna funcționare a pieței interne. Adoptarea de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor de către statele membre legate prin prezentul regulament este indispensabilă.”

4 În conformitate cu cel de al șaptelea considerent al regulamentului menționat, „[d]omeniul de aplicare al prezentului regulament trebuie să includă toate aspectele importante de drept civil și comercial, cu excepția anumitor aspecte bine definite”.

5 Al cincisprezecelea considerent al aceluiași regulament prevede:

„În interesul administrării armonioase a justiției, este necesar să se reducă la minimum posibilitatea apariției procedurilor concurente și să se evite pronunțarea în două state membre a unor hotărâri ireconciliabile. Trebuie să fie prevăzut un mecanism clar și eficace de rezolvare a cazurilor de litispendență și de conexitate, precum și de înlăturare a problemelor care decurg în urma divergențelor interne referitoare la determinarea datei la care se consideră că o cauză este pendinte. În sensul prezentului regulament, este necesar ca data în cauză să fie definită în mod independent.”

6 Al nouăsprezecelea considerent al Regulamentului nr. 44/2001 prevede:

„Trebuie asigurată continuitatea între [Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32, denumită în continuare «Convenția de la Bruxelles»)] și prezentul regulament, fiind necesar să se prevadă unele dispoziții tranzitorii în acest sens. Aceeași necesitate a continuității trebuie garantată cu privire la interpretarea Convenției de la Bruxelles de către Curtea de Justiție a Comunităților Europene, iar Protocolul din 1971 [privind această interpretare de către Curte, în versiunea sa revizuită și modificată (JO 1998, C 27, p. 28)] trebuie să rămână, de asemenea, aplicabil în cazul procedurilor pendinte la data intrării în vigoare a prezentului regulament."

7 Articolul 1 din regulamentul menționat definește domeniul său de aplicare. Potrivit alineatului (1) al acestui articol, Regulamentul nr. 44/2001 se aplică în materie civilă și comercială, dar nu se aplică în materie fiscală, vamală sau administrativă.

8 Articolul 1 alineatul (2) litera (b) din regulamentul menționat prevede:

„Prezentul regulament nu se aplică pentru:

[…]

(b) falimente, concordate sau proceduri similare".

9 Articolul 25 din Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență (JO L 160, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 1, p. 143), intitulat „Recunoașterea și caracterul executoriu al altor hotărâri", prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Hotărârile cu privire la desfășurarea și închiderea unei proceduri de insolvență pronunțate de o instanță a cărei hotărâre de deschidere este recunoscută în temeiul articolului 16, precum și un concordat aprobat de o atare instanță sunt, de asemenea, recunoscute fără îndeplinirea niciunei alte formalități. Aceste hotărâri sunt executate în conformitate cu articolele 31-51 [cu excepția articolului 34 alineatul (2)] din Convenția de la Bruxelles privind competența și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, astfel cum a fost modificată prin convențiile de aderare la această convenție.

Primul paragraf se aplică și hotărârilor care decurg în mod direct din procedura de insolvență și care au o strânsă legătură cu aceasta, chiar dacă au fost pronunțate de o altă instanță.

Primul paragraf se aplică și hotărârilor referitoare la măsurile de conservare adoptate ulterior cererii de deschidere a procedurii de insolvență.

(2) Recunoașterea și executarea altor hotărâri decât cele menționate la alineatul (1) sunt reglementate de convenția menționată la alineatul (1), cu condiția ca această convenție să fie aplicabilă."

10 Potrivit articolului 43 din Regulamentul nr. 1346/2000, „[d]ispozițiile prezentului regulament se aplică numai în cazul procedurilor de insolvență care sunt deschise după intrarea sa în vigoare. Actele îndeplinite de un debitor înainte de intrarea în vigoare a prezentului regulament continuă să fie reglementate de legea aplicabilă acestora la data la care au fost îndeplinite".

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

11 În cursul anului 1993, o procedură colectivă a fost deschisă împotriva SCT Industri de Malmö tingsrätt. O persoană a fost desemnată în calitate de lichidator. În cursul acestei proceduri, lichidatorul a cedat părțile sociale deținute de SCT Industri, și anume 47 % din capitalul SCT Hotelbetrieb GmbH, societate de drept austriac în drepturile căreia s-a subrogat Scaniahof Ferienwohnungen GmbH (denumită în continuare „Scaniahof"), către Alpenblume, pentru suma de 2 SEK. Această din urmă societate a fost înscrisă în Austria în calitate de proprietar al părților sociale menționate.

12 Procedura colectivă a fost închisă în cursul anului 1997 fără surplus după lichidare. La 19 martie 2002, Malmö tingsrätt a ordonat lichidarea SCT Industri.

13 Sesizată de SCT Industri, o instanță austriacă a constatat că lichidatorul, desemnat în Suedia, nu avea competența de a dispune cu privire la bunuri situate în Austria și, prin urmare, a pronunțat nulitatea dobândirii părților sociale de către Alpenblume. În consecință, acest tribunal a ordonat Scaniahof să înregistreze SCT Industri în calitate de proprietar al părților sociale cedate de masa credală. Alpenblume a participat în procedura austriacă în calitate de intervenientă („Nebenintervenientin"). Oberster Gerichtshof (Austria) a respins la 17 mai 2004 acțiunea („außerordentliche Revision") formulată de intervenientă.

14 La 24 august 2004, Alpenblume a sesizat o instanță suedeză cu o acțiune în revendicare îndreptată împotriva SCT Industri, privind aceleași părți sociale, solicitând ca SCT Industri să fie obligată să ia toate măsurile necesare pentru înregistrarea Alpenblume în calitate de proprietar legitim al părților sociale menționate, sub sancțiunea unor penalități cu titlu cominatoriu. Prin decizia din 17 martie 2005, Malmö tingsrätt, ca urmare a opoziției reclamantei din acțiunea principală, a constatat că nu exista niciun impediment în privința examinării acestei cereri.

15 SCT Industri a atacat această decizie, solicitând respingerea cererii. Alpenblume a solicitat menținerea deciziei. Prin decizia din 26 iulie 2005, Hovrätten för Skåne och Blekinge a respins apelul.

16 Sesizată în recurs de SCT Industri, Högsta domstolen a hotărât, prin ordonanța din 4 martie 2008, să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Excluderea falimentelor, a concordatelor și a altor proceduri similare din domeniul de aplicare al Regulamentului [nr. 44/2001], prevăzută la articolul 1 alineatul (2) litera (b), trebuie interpretată în sensul că se aplică unei decizii pronunțate de o instanță din statul membru A privind înscrierea dreptului de proprietate asupra unor părți sociale emise de o societate cu sediul social în statul membru A, părți care fuseseră cedate de lichidatorul din cadrul falimentului unei societăți cu sediul social în statul membru B, în situația în care instanța și-a întemeiat decizia pe împrejurarea că, în absența unei convenții internaționale privind recunoașterea reciprocă a procedurilor de insolvență, statul membru A nu recunoaște competența lichidatorului de a dispune cu privire la bunuri situate pe teritoriul său?”

Cu privire la întrebarea preliminară

17 Prin întrebarea sa, instanța de trimitere ridică, în esență, problema recunoașterii, între statele membre, a unei hotărâri judecătorești pronunțate într-o cauză civilă care are legătură cu o procedură de insolvență care se desfășoară într-un alt stat membru. Mai precis, întrebarea privește aspectul dacă o decizie prin care o instanță a unui alt stat membru a pronunțat anularea unei cesiuni de părți sociale efectuate în cadrul unei proceduri de insolvență, pentru motivul că lichidatorul care cedase aceste părți sociale nu avea competența de a dispune cu privire la activele situate în acest stat membru, este inclusă în excepția de la articolul 1 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001, aplicabilă în materia falimentelor, a concordatelor și a altor proceduri similare.

18 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că Regulamentul nr. 1346/2000 nu este aplicabil procedurii din acțiunea principală, întrucât aceasta a fost deschisă anterior intrării în vigoare a acestui regulament.

19 Prin urmare, trebuie stabilit doar dacă o decizie precum cea pronunțată în acțiunea principală de tribunalul austriac intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001, astfel încât este obligatorie pentru instanța de trimitere.

20 În această privință, trebuie în primul rând amintit că, în ceea ce privește în special procedurile de faliment și alte proceduri similare, acestea au fost excluse din domeniul de aplicare al Convenției de la Bruxelles în considerarea specificității materiei respective, care necesită reguli speciale, precum și a divergențelor profunde dintre legislațiile statelor contractante [a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 februarie 1979, Gourdain, 133/78, Rec., p. 733, punctul 3, și raportul domnului Jenard privind Convenția de la Bruxelles (JO 1979, C 59, p. 1)].

21 Astfel, în cadrul jurisprudenței referitoare la Convenția de la Bruxelles, Curtea a hotărât că o acțiune se referă la o procedură de faliment dacă decurge în mod direct din faliment și se află în strânsă legătură cu o procedură de lichidare de bunuri sau de administrare judiciară (a se vedea Hotărârea Gourdain, citată anterior, punctul 4). Prin urmare, o acțiune care prezintă astfel de caracteristici nu intră în domeniul de aplicare al acestei convenții.

22 Rezultă de asemenea din jurisprudență că, în măsura în care Regulamentul nr. 44/2001 înlocuiește de acum înainte, în relațiile dintre statele membre, cu excepția Regatului Danemarcei, Convenția de la Bruxelles, interpretarea oferită de Curte în privința acestei convenții este de asemenea valabilă în ceea ce privește regulamentul menționat, atunci când dispozițiile sale și cele ale Convenției de la Bruxelles pot fi calificate ca fiind echivalente (a se vedea în special Hotărârea din 14 mai 2009, Ilsinger, C-180/06, Rep., p. I-3961, punctul 41).

23 Or, în sistemul stabilit prin regulamentul menționat, articolul 1 alineatul (2) litera (b) din acesta ocupă aceeași poziție și îndeplinește aceeași funcție ca articolul 1 al doilea paragraf punctul 2 din Convenția de la Bruxelles. De altfel, cele două dispoziții sunt redactate în termeni identici.

24 În considerarea unei astfel de echivalențe între o dispoziție din Convenția de la Bruxelles și o dispoziție din Regulamentul nr. 44/2001, trebuie să se asigure, în conformitate cu al nouăsprezecelea considerent al regulamentului menționat, continuitatea interpretării acestor două instrumente, o astfel de continuitate fiind totodată un mod de a asigura respectarea principiului securității juridice, care constituie unul dintre temeiurile acestora (Hotărârea Ilsinger, citată anterior, punctul 58).

25 Prin urmare, având în vedere cele ce precedă, intensitatea legăturii existente, în sensul jurisprudenței Gourdain, citată anterior, între o acțiune în justiție precum cea din acțiunea principală și procedura de insolvență este determinantă pentru a decide dacă excluderea prevăzută la articolul 1 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001 este aplicabilă.

26 Or, trebuie să se constate că în acțiunea principală această legătură apare ca fiind deosebit de strânsă.

27 Astfel, pe de o parte, rezultă din decizia de trimitere că litigiul din acțiunea principală privește exclusiv proprietatea asupra părților sociale care au fost cedate, în cadrul unei proceduri de insolvență, de către un lichidator în temeiul unor dispoziții, precum cele edictate de Legea suedeză privind procedurile colective (Konkurslagen) nr. 672 din 1987 (SFS 1987, nr. 672), care derogă de la normele generale de drept civil și în special de la cele privind dreptul de proprietate. În special, astfel de dispoziții prevăd că, în caz de insolvență, debitorul pierde dreptul de a dispune în mod liber de bunurile sale și lichidatorul este cel căruia îi revine competența de a administra, în contul creditorilor, bunurile care compun masa credală, inclusiv prin efectuarea operațiunilor de cesiune necesare.

28 Cu alte cuvinte, cesiunea în litigiu în acțiunea principală și acțiunea în revendicare căreia i-a dat naștere reprezintă consecința directă și care nu poate fi disociată de exercitarea de către lichidator, respectiv un subiect de drept care nu intervine decât ca urmare a deschiderii unei proceduri colective, a unei prerogative care rezultă în mod specific din dispozițiile de drept național care reglementează acest tip de procedură.

29 De altfel, această situație se reflectă în special în împrejurarea că, în acțiunea principală, astfel cum rezultă din dosarul prezentat Curții, activul întreprinderii care face obiectul procedurii de insolvență a crescut ca urmare a vânzării de către lichidator a părților sociale în cauză.

30 Pe de altă parte, este cert că motivul pentru care instanța austriacă, prin decizia a cărei recunoaștere este solicitată în fața instanței de trimitere, a pronunțat nulitatea cesiunii de părți sociale în cauză în acțiunea principală se referă în mod specific și exclusiv la întinderea competențelor lichidatorului menționat în cadrul unei proceduri de faliment și, în particular, la posibilitatea acestuia de a dispune de bunuri situate în Austria. Conținutul și domeniul de aplicare ale acestei decizii sunt, prin urmare, intim legate de desfășurarea procedurii de faliment. Această legătură nu este de altfel slăbită prin aceea că, în acțiunea principală, procedura menționată era încheiată la momentul introducerii acțiunii în revendicare în fața instanțelor austriece.

31 În aceste condiții, trebuie considerat că o acțiune precum cea din litigiul principal derivă în mod direct dintr-o procedură de insolvență și se află în strânsă legătură cu aceasta, astfel încât nu intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001.

32 Având în vedere situația juridică specifică din acțiunea principală și ținând seama de legătura strânsă dintre acțiunea pendinte în fața instanței de trimitere și procedura de insolvență, principiile enunțate în al doilea, în al șaptelea și în al cincisprezecelea considerent ale Regulamentului nr. 44/2001 nu afectează această apreciere.

33 Având în vedere toate considerațiile ce precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că excepția prevăzută la articolul 1 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretată în sensul că se aplică unei decizii pronunțate de o instanță a unui stat membru A privind înscrierea dreptului de proprietate asupra părților sociale emise de o societate având sediul social în statul membru A, potrivit căreia cesiunea respectivelor părți sociale trebuie considerată ca fiind nulă pentru motivul că instanța statului membru A nu recunoaște competența unui lichidator al unui stat membru B în cadrul unei proceduri de faliment aplicate și închise în statul membru B.

Cu privire la cheltuielile de judecată

34 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Excepția prevăzută la articolul 1 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretată în sensul că se aplică unei decizii pronunțate de o instanță a unui stat membru A privind înscrierea dreptului de proprietate asupra părților sociale emise de o societate având sediul social în statul membru A, potrivit căreia cesiunea respectivelor părți sociale trebuie considerată ca fiind nulă pentru

motivul că instanța statului membru A nu recunoaște competența unui lichidator al unui stat membru B în cadrul unei proceduri de faliment aplicate și închise în statul membru B.

Semnături